

en 974 la vila d'Ulcella, a la Cerdanya (1); en 970, el noble Adelard Aurisco i sa muller Adalez, vescomtesa, li atorguen una masia amb totes ses pertinences radicada en el territori de Narbona, que comfina amb la catedral de Sant Just i Sant Pastor d'aquella ciutat. (2).

Com era el monestir o la cel·la que Tassi enderrocarà per a edificar-hi la nova església? Això és impossible d'esbrinar-ho. Possiblement seria una petita construcció alçada amb mires a la naixent escola romànica. Els monjos devien aprofitar les pedres treballades que es trobaven per la rodalia. L'arquitecte degué inspirarse molt amb elles per les seves construccions. Andreu de Simon Pontero, en el seu manuscrit inèdit, al parlar de la concòrdia feta entre Tassí i l'abat Acrede de Banyoles, en presència del comte Borrell i altres nobles, diu que en l'any 948 ja li deien antic al monestir "que debí ser de primera fundación". També Villanueva assegura que en l'any 934 se'l suposava també antic i que els seus dominis se estenien fins als estanyes de Castelló junt a l'església de Sant Joan ses Closes. Els documents diuen que l'església era "vetustissima".

Què suposa això? Per una part sembla impossible que en el decurs d'un segle hagués adquirit les propietats tan extenses com veurem que tenia. Però per altra part, com és que ans d'Hildessinde, el fill de Tassí i el primer abat conegut, cap referència no es tingui del cenobi? L'explicació més congruent és que en el temps de Tassí s'instituí a Sant Pere l'ordre benedictí.

La imaginació podria florir al recer d'aquestes dades, que és lo que han vingut fent molts dels historiadors de Sant Pere de Roda. Es cert, però, que amb el noble i més tard monjo Tassí, el monestir adquirí una preponderància estrepitosa. Aquest adjectiu crec jo és el més encertat; talment semblava que les campanes deixaven sentir-se arreu del món, preconitzant la seva grandesa.

El sacrifici i l'entusiasme d'aquest home vessen continuament en la seva història. Els ulls dels poderosos es fiten a la muntanya

(1) Pujades.—Obra citada, vol. VII, p. 164.

(2) Pella i Forgas.—obra citada, p. 419.—Monsalvatge.—obra citada p. 18.—Marca-app. LXXX. "in Cerdania in villa Vlleia cum tota illa parochia et decimis et primitiis Sancto Petro donavi in Rodas..."

CAP. V.

HISTORIA DEL MONESTIR

Es ben errívol de judicar el temps de la fundació del cenobi de Sant Pere de Roda. Voler alambinar en l'hermetisme dels segles, avui, que tan exhaurits estan els arxius a l'Empordà i tan rebuscats els oficials, és voler crear faules per l'istil de les de Carlemany.

Monsalvatje, l'infatigable i mai pro alabat investigador del passat de nostres terres, casi bé desconegut en la present època, cita que en l'any 880 ja sóna el nom de Sant Pere en un judici celebrat entre els abats de Sant Esteve i de Sant Policarp de Banyo^{es} les, reclamant abdós sa prossessió (1). Se sab que en el segle IX era una modesta cel·la que depenia directament del cenobi de Sant Esteve i que es distingia amb els tres noms de Sant Pere, Sant Andreu i Sant Pau. Els dos últims es suprimiren quan el monestir fou declarat independent d'aquell poder en 934 i posat baix la subjecció de l'Església de Roma.

Si existí molts anys enrera, com afirmen alguns autors poc escurpulosos sense cap llei de fonamentació, això ningú no ho sap. Possiblement devia ésser un humil priorat, centre de recolliment, amagat a les cobejoses mirades dels exèrcits de Muça, el gran cabdill alarab que s'apoderà de les terres totes de l'Empordà. Es endebades esbrinar si tenia monjos i quina era la "regula" que obeïen els servidors de la cel·la endinsada en la selva atapeïda i milenària de la muntanya de Rhodas. Cap dels seus abats no figura en els

(1) Francisc Monsalvatje i Fossas.—Los Monasterios de la diócesis gerundense, vol. XIV, p. 10.